

R

Béčková literatura z trafiky

Radomil Novák

Kéž by alespoň hrůzostrašné, kéž by alespoň zábavné! Pouze blábolivé...

Miroslav Pech
Hranice už nejsou, tati
Argo, Praha 2021

Nic proti lidové tvořivosti, kterou se literatura demokratizuje, vyvléká z intelektuálních okovů a uspokojuje masu čtenářů; nic proti terapeutické funkci literatury, prospěje-li svému tvůrci a posléze čtenáři v jeho komplikovaném stavu duše; nic proti béčkovým hororům, které prý nám podle vysvětlení psychoanalytiků kompenzují potlačené fobie, stres a strach. Avšak jen pokud si to vše nehraje na umění a netiskne to nakladatelství s nálepkou kvalitní české beletrie. Sluší se podotknout, že i béčkové filmy měly vždy své místo až vedle hlavních filmů a navíc byly zahrnuty v ceně. Bylo zřejmé, co divák sleduje a že to má gratis.

Poněkud obskurně však působí, když nám někdo předkládá amatérsky vyvedený béčkový (asi) horor za plnou cenu jako hlavní program. Patrně jako kdyby si člověk v prvotřídní restauraci dal párek v rohlíku. Nic proti tomu, ale vše by mělo mít svůj odpovídající styl a formu. I ten párek líp chutná na nádraží, stejně jako béčková literatura víc láká jako paperback s rozkošnou či monstrózně děsivou obálkou ve stánku s časopisy a cigaretami. Tak je to stylově a čtenář pro ukrácení dlouhé chvíle cestou někam daleko vypne hlavu a pak bezbolestně nechá knihu na stolku v kupé jako putovní štafetu.

S touto lehkostí lze text opustit, hrůzostrašného je tady děsivě málo, zato nechutného hrůzostrašné moc, takže terapie se zřejmě mine účinkem a skutečný strach (například z dalších podobných knih) zůstane noční můrou. Na druhou stranu, čtenáři, s chutí do toho, vnitřní monology máš kurzivou, přímou řeč obecnou češtinou a logiku příběhu nepotřebuješ, protože budeš zaneprázdněn přemety ufiknutých pánských přirození nebo rozcitlivěně skutečnou emocií otce k dceři, která, než z ní vyroste neohrožená lesba, bude po celou dobu něžně třímat svého plyšáčka. Nakonec se možná i nahlas zasměješ, třeba když náš psychotický hrdina tlačí auto ze skály a hlasitě si z námahy uprdne. Za to by si kniha zasloužila alespoň jednu hvězdičku i ve svém béčkovém žánru.

Bez vervy na smrt jdoucích

Zdeněk A. Eminger

Rozhovory o tom, co nás (možná) přesahuje

Za tvrdými deskami knihy *Znamení neznámého. Rozhovory o spiritualitě* najdeme nepoměrně přístupnější svědectví jedenácti lidí, kteří se v zemi, v níž se zvláště církevní provoz

Jan Němec — Petr Vizina
Znamení neznámého.
Rozhovory o spiritualitě
Host, Brno 2021

obrací spíše k časům doby předdemokratické, odvážili mluvit o své životní cestě k Bohu, k numen, k božskému. Autory textů a zároveň tazatelů jsou religionista a sociolog Jan Němec a publicista, moderátor a teolog Petr Vizina.

Odvážná grafická úprava od Martina T. Peciny navozuje dojem něčeho výjimečného. Na první pohled není zřejmé, jde-li vůbec o knihu, nebo spíše o umělecký artefakt. Až jména těch, kteří se rozhodli vést s Němcem a Vizinou rozhovory nejen o spiritualitě, vás přesvědčí, že se opravdu jedná o knihu, jejíž grafické ztvárnění souzní s erudovaně a citlivě vedenými rozhovory, které mají, alespoň podle mého mínění, naději přetrvat: Shina, Petr Vacík, Jan Pražan, Markéta Crowe, Adam Borzič, Jiří Zemánek, Alice Koubová, Jiří Hazlbauer, Denisa Červenková.

Každý ze zpovídaných je prostřednictvím své práce a svého povolání spjatý s konkrétní formou a praxí duchovního života. Zajímavé není jen vyprávění o tom, jak tito lidé dnes žijí, na co ve svém životě vsadili a čemu obětovali jiné možnosti, které se před nimi otevíraly. Důležitější mi přijde popis jejich duchovní cesty, povídání o prazáčátku, v němž se najednou, a někdy i proti své vůli, potkali s něčím, co je ve srovnání s čímkoli předešlým natolik přesahovalo, že se

tomu rozhodli dát šanci — rozhodli se zastavit a naslouchat.

I když si Jan Němec ve svém úvodním textu myslí, že „současná čeština není jazyk nijak zvlášť bohatý na slova, kterými by se vnitřní zkušenost dala civilně zachytit“, domnívám se, že jednotliví respondenti mu dokázali, že to možné je. I tam, například u jezuity Petra Vacíka a karmelitky Denisy Červenkové (a samozřejmě u Petra Viziny), kde najdeme největší penzum teologicky a filozoficky orientovaných pojmů a myšlení, se mi jejich výpověď zdá srozumitelná, a to i pro čtenáře, který se daným tématem příliš nezabývá. Důvodem je i to, že nikdo z nich netrpí atrofovanou, možná již neuvědomělou představou, že o malých i velkých věcech života je třeba kázat s vervou na smrt přípravných misionářů. To ostatně platí pro všechny aktéry těchto rozhovorů, nejen pro křesťany. Jejich příběhy nepůsobí jako skrytá reklama na nějakou církev, náboženské společenství nebo duchovní školu. Na to se u autorů objevuje na české poměry poměrně velká otevřenost i přiznání, že pochybnosti a pády jsou mizou duchovního života právě tak jako třeba mystické zážitky. Nemyslím si, že by pojmy „plnost života“, „animistický prožitek živého“ nebo „život a smrt jako kontinuum bytí“ byly pro čtenáře nepřekonatelné. Už po pouhém prolistování si knihu podrží nebo koupí pravděpodobně ten, kdo má o náboženském fenoménu alespoň nějaké povědomí a sám by se označil za hledajícího, tím spíše ten, kdo některého ze zpovídáných zná. Ten, komu náboženské věci absolutně nic neříkají, zůstane v tomto případě asi stát plaše opodál.

Zdá se, že hlad po duchovním životě a poctivost hledání jsou u výše zmíněných autorů odvislé od jejich předešlé životní zkušenosti, spjaté například s cestováním, studiem, uměním, kulturou či nějakým formativním zážitkem (utrpením, smrtí, vážným životním otřesením). Nejde, jak v úvodu připomíná Jan Němec, o náboženské turisty ani, jak v závěru dodává Petr Vizina, o náboženské profesionály. Jde o vyprávění lidí, kteří jsou nám v mnoha ohledech podobní, a ač žijí v určité subkultuře, nestrání se okolního světa, spíše

naopak. Prožívají podobné životní situace, vzlety i pády a pro odpovědi na své otázky si nechodí k ezoterikům a znalcům duchovního života, kteří ještě před rokem řídili autobus nebo prodávali pivo. Svým způsobem se každý z autorů opírá o sdílenou tradiční zkušenost, která má ve známých osobnostech dějin své ikonické zástupce, a navíc se umí pokorně sklonit k tomu, co pro ně (pro nás) vyzískali lidé zcela bezejmenní. Když se s knihou potká ten, kdo se rozhoduje, kudy kam a proč ano a proč ne, může mu to pomoci v uvědomění, že první setkání s božským znamená konec hledání a vítězství, ale spíše začátek celoživotní cesty, která nebude jednoduchá, ale na níž už nikdy nebude sám.

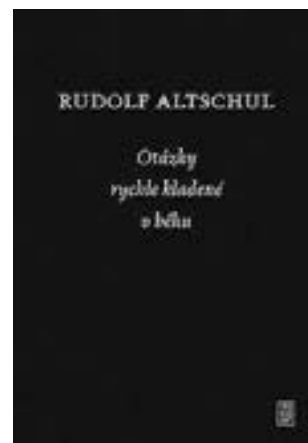
Zemřel mlád sotva osmnáct let

Viki Shock

Ze Spořilova až na dno mořské k onanujícím stařečkům

Dnes jsem byl vyzván na souboj jedním čeledínem svého dědečka. Ten darebák mě zabil. Ach, to bylo krve! Kopnul mě do prdele a nakouřil mi jednu do nosu. Pak vzal kudlu na zabíjení prasat a chtěl mi ji vrazit do břicha. Náhodou se k tomu přichomejtna služebná děvče a ránu vzala na sebe. V cuku bylo po ní.

Autor výše zmíněných řádků měl smysl pro černý humor, neboť Rudolf Altschul byl surrealista, a ještě k tomu ze Spořilova. Krátká soubojová „báseň v próze“ se objevila v jeho rukopisné sbírečce nazvané, bohužel prorocky, *Poslední čas* v roce 1944, kdy mu bylo nejvýše sedmnáct let. V textu si tropil žerty z vlastní násilné smrti. Ve skutečnosti ho neznámý nacistický „čeledín“ sprovodil ze světa už o rok později, snad koncem dubna, možná ve Flossenbürgu,

Rudolf Altschul
Otázky rychle kladené v běhu
dybbuk, Praha 2021

možná v Bergen-Belsenu, každopádně však v koncentračním táboře či na pochodu smrti z něj. Důvodem fyzické likvidace mladého básníka byl jeho původ, po otci byl totiž napůl Žid. Ostatně Pavel Altschul, známý novinář, fotograf a vydavatel *Světozoru*, v nedobrovolném pobytu v koncentráku i ve smrti svého syna předešel.

Útlý svazček jeho literární pozůstalosti *Otázky rychle kladené v běhu* vydalo letos nakladatelství dybbuk péčí editora Radima Kopáče, jenž ke knize napsal obsáhlý doslov, lépe řečeno studii. Ta je vskutku obsáhlejší než celé Altschulovo dochované dílo čítající pouhých čtrnáct, respektive třináct básní, neboť text „Zastaveničko“ se v knize opakuje dvakrát, jen podruhé bez názvu. Důvod zařazení obou verzí textu je uveden v ediční poznámce, z níž je také patrné, jaké detektivní úsilí musel editor vyvinout, aby vůbec bylo co vydat. Kromě cyklu *Poslední čas* obsahuje kniha rovněž Altschulem osobně uspořádanou sbírečku *Válka* a k tomu ještě dvě samostatně stojící básně.

Na tom, že se z Altschulovy tvorby zachovalo aspoň něco, mají zásluhu hlavně jeho přátelé: Robert Kalivoda, František Jůzek, Zbyněk Havlíček a Libor Fára, tedy surrealisté z pražské čtvrti Spořilov, kde se v letech 1942 až 1944 pilně scházeli, debatovali, psali básně a manifesty a snažili se prostě

